

معرفی شرکت‌های برتر نفتی جهان

شرکت رویال داچ شل

مهدی شاه‌حسینی^۱ | معاونت برنامه‌ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری

مقدمه

شرکت‌های زیادی در جهان به مرور زمان حوزه فعالیت اولیه خود را تغییر داده و پس از مدتی، در حوزه‌های کاملاً جدید به فعالیت پرداخته‌اند، اما در این میان تعداد شرکت‌هایی که تحول کسب‌وکار در آنها جهشی رو به جلو بوده و باعث تثبیت و تحکیم و حتی پیشرفت فوق‌العاده آنها شده، انگشت‌شمارند. اگر متغیر قدمت زمانی را نیز به این معادله بیفزاییم، مسلماً این دامنه تنگ‌تر خواهد شد. شرکت شل یکی از این شرکت‌هاست.

تاریخچه شرکت شل

فعالیت اولیه شرکت شل در قالبی غیرنفتی شکل گرفت. قبل از سال ۱۸۳۳ مارکوس ساموئل، پدر یک فروشنده جوان اشیای عتیقه در شرق لندن بود، اما در این سال برای گسترش کسب‌وکار خود، فروش صدف به علاقه‌مندان طبیعت در انگلیس را شروع و به دلیل بازار خوبی که کشف کرده

اما برادران ساموئل ایده به کارگیری مخزن با حجم بزرگ را برای نگهداری و حمل آسان‌تر نفت در مسیرهای طولانی به راه انداختند که رویکردی انقلابی بود. ابتکار دیگر آنها استفاده از کانال سوئز بود.

در سال ۱۸۹۲ برادران ساموئل از اولین نفتکش‌ها بهره‌برداری کردند. مارکوس در سال ۱۸۹۲ اولین کشتی مخصوص حمل نفت را به کار انداخت. او در اواخر عمر خود که به سرطان نیز مبتلا شده بود، شرکت حمل‌ونقل و تجارت Syndicate Tank را تأسیس کرد که در زمان کوتاهی به شل تغییر نام داد [۷].

در همین دوره و در سال ۱۸۹۰ در هلند، دو نفر، به نام‌های آگوست کسلر و هنری دتردینگ در زمان پادشاهی ویلیام سوم، شرکت نفت سلطنتی هلند (رویال داچ) را با هدف اکتشاف نفت در آسیا و به‌ویژه اندونزی تشکیل دادند. استراتژی این شرکت در انتقال و ذخیره نفت شبیه استراتژی برادران ساموئل بود.

بود، صادرات و واردات صدف دریایی را آغاز کرد [۱]. هیچ‌گاه تصور نمی‌رفت که صدف‌های زیر دریا آرام‌آرام به سطح دریا بیایند و به نفتکش‌های غول‌پیکری تبدیل شوند که نفت و فراورده‌های آن را جابه‌جا می‌کنند، اما این استحاله به مرور زمان انجام شد. مارکوس ساموئل پسر به همراه برادرش، راه پدر را در پیش گرفت و تجارت خود را در حوزه‌های مختلف گسترش داد و به بازارهای مختلفی همچون ماشین‌آلات، پارچه و ظروف چینی وارد شد.

در راه برگشت از یکی از سفرهای تجاری خود به ژاپن، مارکوس به کسب‌وکار صادرات نفت به باکو و روسیه علاقه‌مند شد، اما جرعه اصلی ورود به حمل‌ونقل دریایی نفت در سال ۱۸۹۰ و همزمان با توسعه نفت در سوماترای اندونزی زده شد [۳].

در آن زمان انتقال دریایی نفت برای همه شرکت‌های نفتی معضلی به‌شمار می‌آمد. در بسیاری موارد بشکه‌ها نشت پیدا می‌کردند و فضای بسیاری نیز در کشتی اشغال می‌شد،

شل و رویال داچ بر روی هم نیمی از کل صادرات نفت روسیه و خاور دور را در اختیار داشتند. رقابت نابود کننده این دو کمپانی، موجبات ایجاد نقطه شروع را برای دتردینگ که مصمم بود مذاکرات سرنوشت سازی را برای پیوند با رقیب بزرگ خود، مارکوس ساموئل آغاز کند، فراهم آورده بود.

در سال های آغازین قرن بیستم (سال ۱۹۰۷)، شرکت نفت سلطنتی هلند با شرکت انگلیسی شل، متحد و پس از ادغام، شرکت نفتی رویال داچ شل متولد شد. سهم شرکت حمل و نقل شل ۴۰ درصد و سهم شرکت رویال داچ ۶۰ درصد بود. شرکت تازه تأسیس خیلی سریع به شهرت رسید و توانست مالکیت هشت نفتکش را تصاحب کند. دو سال بعد، تأمین سوخت هواپیمای اولین فردی که بر فراز کانال انگلیس پرواز کرد، از این شرکت بود.

شرکت شل در مسیر توسعه

در سال ۱۹۱۲ با مشارکت ۲۵ درصدی این شرکت، شرکت نفت ترکیه تشکیل شد و در انتهای دهه ۱۹۲۰ به بازارهای امریکا وارد شد. در این سال ها رویال داچ شل یکی از رهبران شرکت های نفتی دنیا بود و با تصاحب ۱۰ درصد نفتکش های جهان، ۱۵ درصد نفت خام دنیا را تأمین می کرد، اما این پایان راه توسعه شرکت شل نبود. این شرکت در سال ۱۹۱۹ کنترل شرکت نفت مکزیکن ایگل را به دست گرفت و در سال ۱۹۲۱ شرکت شل مکس که محصولات خود را با دو برند شل و ایگل در بازار انگلیس عرضه می کرد، تشکیل شد. اما در سال ۱۹۳۲ و همزمان با بحران اقتصادی آن دوران، به این مشارکت شرکت نفت انگلیس نیز اضافه شده و شرکت شل مکس و بی بی تشکیل شد. این مشارکت برای عرضه محصول در بازار انگلیس تا سال ۱۹۷۵ پابرجا بود تا اینکه در

این سال این سه برند از هم جدا شدند [۳]. در سال ۱۹۲۹ شرکت شیمیایی شل تأسیس و به رویال داچ شل اضافه شد که بخشی از موفقیت های آتی شرکت شل مدیون فعالیت های این شرکت بوده است.

در سال ۱۹۴۶، رویال داچ شل برنامه های اکتشاف جدیدی در آفریقا و امریکای جنوبی اجرا کرد و اولین نفت زیر دریا را در خلیج مکزیک استخراج کرد. در سال ۱۹۴۹ به شل تغییر نام داده و با تغییر سیاست گذاری خود در دهه ۱۹۶۰ به شرکتی بین المللی تبدیل شد و افراد محلی را در رأس پست های حساس قرار داد. شعار شل در این دوران «محلی فکر کنید و محلی عمل کنید» بود. در این دهه شل در خاورمیانه حضوری قوی داشت و اکتشافات جدیدی در آزمایشگاه های متعدد آن عرضه شد. رزین های اپوکسی و شوینده های مایع از آن جمله است. همچنین برای اولین بار و در سال ۱۹۵۴ شرکت شل با مشارکت در قرارداد کنسرسيوم به بازار ایران وارد شد.

حدود سال ۱۹۵۲ شرکت شل اولین شرکت هلندی بود که از فناوری رایانه استفاده کرد. رایانه ای از سری فرانتی مارک که در آزمایشگاه آمستردام برپا شد. در سال ۱۹۷۱ مشارکت شل و آجیپ، موفق به کشف بزرگ ترین میدان گازی جهان (گنبد شمالی مشترک با پارس جنوبی ایران) در قطر شد که در سال ۱۹۷۳ دولت قطر ۲۵ درصد از سهام این مشارکت را خرید. در سال ۱۹۷۴ دولت قطر سهم خود را به ۶۰ درصد رساند و در سال ۱۹۸۰ مالکیت قطر بر این مشارکت کامل شد.

فعالیت شل به حوزه های نفت و گاز منحصر بود تا اینکه در سال ۱۹۷۳، بحران نفتی، شوک قیمتی وارد کرد و این شرکت به دنبال کاهش قیمت و تنوع تولید رفت و اولین گام ها را به سمت تولید انرژی های تجدیدپذیر برداشت.

در دهه ۱۹۹۰، شل کسب و کار ال ان جی را آغاز کرد و سرمایه گذاری شل در تولید سوخت های تجدیدپذیر، همچون انرژی خورشیدی، انرژی باد، انرژی سوخت های پاک و هیدروژن به سرعت گسترش یافت.

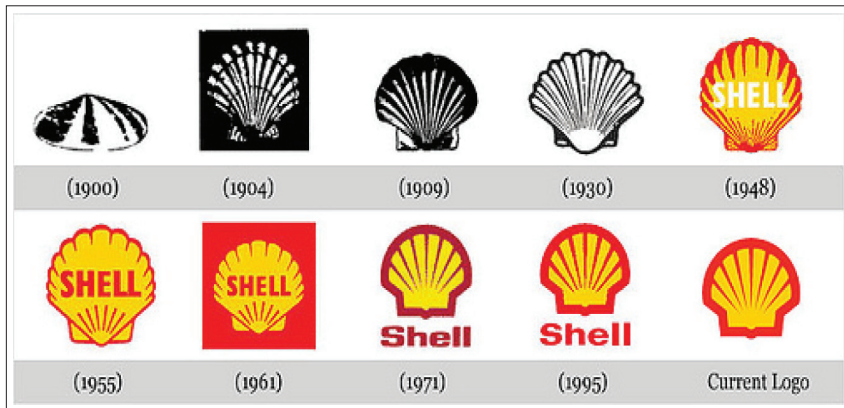
شل در سال ۲۰۰۵ به تجدید ساختار دست زد و براساس انرژی های نو، شرکتی را خلق کرد که در بیشتر کشورها به صورت یک گروه جهانی از شرکت های انرژی و پتروشیمی عمل می کند.

هم اکنون مرکز مدیریت شرکت رویال داچ شل در شهر لاهه هلند و برخی از ادارات مهم شل در لندن است. این شرکت جزو چند شرکت اول نفت و گاز جهان است. حوزه فعالیت شرکت شل کل زنجیره نفت و گاز است. از اکتشاف، استخراج و پالایش نفت، آغاز و به توزیع و بازاریابی نفت و محصولات نفتی ختم می شود. این شرکت همچنین در زمینه محصولات صنایع پتروشیمی، تولید و تجارت برق و انرژی های تجدیدشونده فعالیت می کند.

شل در بیش از ۹۰ کشور فعال بوده و حدود ۹۰۰۰۰ نفر کارمند دارد. این شرکت در سال ۲۰۱۱ به طور متوسط روزانه ۳/۵ میلیون بشکه نفت تولید کرد و در حال حاضر بیش از ۴۴۰۰۰ جایگاه اختصاصی عرضه فرآورده های نفتی و ۴۷ پالایشگاه نفت دارد. درآمد این شرکت در سال ۲۰۱۱ برابر با ۴۷۰ میلیارد دلار بوده که از این میان بیش از دو سوم درآمد خود را از حوزه بالادستی صنعت نفت کسب کرده است [۲،۳].

لوگوی شرکت شل

لوگوی شرکت شل، نمادی از اولین حوزه فعالیتی این شرکت، یعنی صید و تجارت صدف است (شکل ۱). نمونه های اولیه لوگوی شرکت شل (سال ۱۹۰۰) یک صدف دو کفه ای رودخانه ای با نمای جانبی

تغییرات لوگوی شرکت شل در طول قرن بیستم

بود که در سال ۱۹۰۹ به صدف دلمه‌ای با نمای بالا به پایین تغییر یافت. لوگوی این شرکت در سال‌های قرن بیستم تغییرات زیادی کرد و در سال ۱۹۱۵ رنگ زرد با حاشیه قرمز، رنگ‌های منتخب این علامت تجاری شد. درخصوص انتخاب این دو رنگ دلایل مختلفی ذکر شده است. رنگ بدنه کشتی‌های اولیه شرکت شل برای حمل نفت سفید به خاور دور قرمز رنگ بود تا از بقیه نفتکش‌ها قابل شناسایی باشد. همچنین شرکت‌هایی که با اسپانیا دادوستد داشتند به الهام از رنگ پرچم این کشور، رنگ‌های طلایی و قرمز را انتخاب می‌کردند. همچنین شرکت شل، شرکت استاندارد اوپل کالیفرنایی را در حکم رقیب خود پیش رو داشت. این شرکت رنگ زرد با حاشیه پررنگ قرمز را انتخاب کرد تا حس متفاوتی به بینندگان این لوگو، در مقایسه با لوگوی شرکت استاندارد اوپل القا کند.

آخرین ویرایش عمده را در لوگوی این شرکت در سال ۱۹۷۱ یکی از مشهورترین طراحان صنعتی قرن بیستم، یعنی ریموند لوئی، انجام داد. او ضمن ساده‌سازی، علامت V زیر لوگوی این شرکت را حذف کرد. با این طرح، بیشتر اوقات بیننده به تمرکز زیاد برای یادآوری نام صاحب این علامت تجاری نیاز ندارد.

است که گروه‌های متنوع مردم را استخدام می‌کند و برای آنها ارزش می‌آفریند. به حقوق انسان‌های همکار احترام می‌گذارد و شرایط کار ایمن و زمینه رشد و توسعه استعدادها را فراهم می‌آورد [۷]. تحقیق و توسعه، محور فعالیت‌های شل، به ویژه در حوزه انرژی‌های نو است. سیاست تحقیق و توسعه در شل عبارت است از ابداع، توسعه و به کارگیری فناوری در کسب و کارهای بالادستی و پایین‌دستی صنایع نفت و نیز سوخت‌های تجدیدپذیر، هیدروژن و دی‌اکسید کربن. هزینه R&D در سال ۲۰۰۶، حدود ۸۸۵ میلیون دلار بوده و تاکنون ۲۶۶۲۱ اختراع به نام خود ثبت کرده است [۵].

استراتژی، چشم‌انداز و ارزش‌های سازمانی شرکت شل

استراتژی شرکت شل چنین است: «صنایع بالادستی مدرن و صنایع پایین‌دستی سودآور». اهداف گروه عبارت است از مشارکت مؤثر، مسئولیت‌پذیری و سودآوری در نفت، فراورده‌های نفتی، گاز، شیمیایی و سایر کسب و کارهای منتخب و مشارکت در تحقیق و توسعه سایر منابع انرژی برای پاسخگویی به نیازهای متغیر مشتری و نیازهای روبه‌رشد جهانی برای انرژی [۷]. شل، کسب و کار خود را بر اساس تعهدی شفاف برای درست‌عمل کردن بنیان نهاده است. ارزش‌های اصلی شل عبارت است از صداقت، درستی و احترام به مردم. شل مدعی

پانویس‌ها

1. m_shahhoseini@yahoo.com
2. Marcus Samuel
3. August Kessler

4. Henri Deterding
5. Royal Dutch
6. Mexican Eagle

7. Ferranti Mark
8. Raymond Loewy

منابع

[1]- International Directory of Company Histories, Vol.67. St. James Press, 2005.
[2] "Shell at a glance". Royal Dutch Shell plc. http://www.shell.com/home/content/aboutshell/at_a_glance.
[3] "Exploration & Production in the United States". Royal Dutch Shell plc. http://www.shell.us/home/content/usa/aboutshell/shell_businesses/upstream/.

[4] History of Shell in Indonesia". PT Shell Indonesia. http://www.shell.com/home/content2/id-en/about_shell/who_we_are/history_of_shell_in_indonesia_0905.html.

[5] www.shell.com
[6] www.fortune.com

[۷] اندیشه‌های برتر جهانی - شرکت رویال‌داچ‌شل، مسعود بینش، ماهنامه «تدبیر»، شهریور ۱۳۸۹.